

Жоба туралы қысқаша ақпарат

Атауы	AP19678348 "Ресей империясының күйреуі және қазақ мемлекеттілігінің жандануы: тарихи-құқықтық талдау".
Өзектілігі	<p>Қазақ мемлекеттілігі тарихының беттерін жаңаша оқу. Елімізде болып жатқан архивтік материалдарды біртіндеп құпиясыздандыру және оларды ғылыми айналымға тарту Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздікке көтерілу тарихының жаңа қырларын ашуға мүмкіндік береді.</p> <p>Жобаның өзектілігі ХХ ғасырдың екінші онжылдығынан бастап бүгінгі күнге дейін егеменді мемлекеттіліктің қайта өрлеу кезеңін хронологиялық дәйектілікпен баяндайтын арнайы монографиялық зерттеудің болмауына байланысты. Сондықтан қажеттілік айқын тарихи – мемлекеттік билікті автономиялардан қазіргі демократиялық мемлекетке президенттік республика нысанында трансформациялау процесінде Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздікке көтерілуінің тұтас бейнесін құқықтық тұрғыда жаңғырту.</p>
Мақсаты	Жүйелі зерттеулердің жоқтығын ескере отырып және кейбір шетелдік саяси қайраткерлердің қазақ мемлекеттілігі туралы келеңсіз пікірлерінің күшеюі қазақ мемлекеттілігінің қайта өрлеу дәуірін объективті түрде зерттеп, оны қазан төңкерісіне дейінгі және одан кейінгі автономия кезеңдеріне, кеңестік басқару формасына, тәуелсіз мемлекет құру және қазіргі заманғы модернизация үдерісі.
Міндеттері	<ul style="list-style-type: none"> - осы тақырып бойынша теориялық тұжырымдарды, гипотезаларды, алдыңғы зерттеулердің ұсыныстарын зерделеу және жалпылау; - ғылыми айналымға әлі енгізілмеген мұрағаттық материалдарды іздестіру кезінде жарияланған мұрағаттық дереккөздерді кеңінен пайдалану; - қазақ мемлекеттілігінің қайта өркендеуінің әртүрлі кезеңдерімен байланысты оқиғалардың нормативтік–құқықтық базасына, сондай-ақ мемлекеттік құрылыстың бағыттарын едәуір дәрежеде алдын-ала анықтаған коммунистік партияның шешімдеріне талдау жүргізу; - бұрынғы Ресей империясында Қазан төңкерісі қарсаңында және одан кейін Қазақстан аумағында автономиялардың пайда болуының тарихи алғышарттарын анықтау; - қазақ АССР- в КСРО құрамындағы одақтас республикаға айналуының ерекшеліктерін зерттеу; - Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігін жариялаудың саяси алғышарттарын жариялау; - мемлекетті кеңестен шығару үдерісіне және мемлекеттік өмірдің демократиялық принциптеріне көшуге сипаттама беру; - мемлекеттік органдардың құрылымы мен қызметін жаңғыртудағы конституциялық реформалардың рөлін көрсету; - егеменді мемлекет - Қазақстан Республикасының даму бағыттары туралы ғылыми гипотезаларды негіздеу.
Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	<p>Жобаны іске асыру барысында келесі нәтижелерге қол жеткізілетін болады:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қазақ тарихының беттерін жаңаша оқу жүргізілді мемлекеттіліктің. Елімізде болып жатқан архивтік материалдарды кезең-кезеңімен құпиясыздандыру және оларды ғылыми айналымға тарту ашуға мүмкіндік береді жаңа қырлар шыңға шығу тарихы Қазақстанның

	<p>мемлекеттік тәуелсіздігіне;</p> <ul style="list-style-type: none"> - XX ғасырдың екінші онжылдығынан бастап бүгінгі күнге дейінгі егеменді мемлекеттіліктің қайта өрлеу кезеңін хронологиялық дәйектілікпен баяндайтын арнайы монографиялық зерттеу дайындалып, жарық көрді.; - объективті тарихи–құқықтық зерттеу жүргізілді; тұтас зерттеу Қазақстанның мемлекеттік билікті автономиялардан президенттік республика нысанындағы қазіргі демократиялық мемлекетке айналдыру үдерісіндегі мемлекеттік тәуелсіздікке көтерілуінің картиналары; - әлемнің саяси картасынан Қазақ хандығы жойылып кеткеннен бері қазақ халқының озық өкілдерінің санасына сіңген қазақ мемлекеттілігін жаңғырту идеясына объективті зерттеу жүргізілді.; - жауап берілді қазақ мемлекеттілігін жаңғыртуға қатысты бүгінгі күнге дейін жауапсыз қалған көптеген өзекті мәселелерге; - билікті кеңестен шығарудың және нарықтық экономикаға көшудің құқықтық негіздері қарастырылады экономикаға енгізілді, енгізілді ғылыми айналымға және қоғамдық санаға қазақ мемлекеттілігін жаңғырту үдерісі туралы жаңа білім; - құқықтық ғылым тұрғысынан жаңа архивтік құжаттар мен материалдарды зерделеу негізінде Алаш Автономиялық Республикасы мен оның "Алаш-Орда" үкіметінің қызметі жаңаша бағаланатын болады. Бұл ретте олардың қазақ қоғамының мемлекеттік, әлеуметтік-экономикалық және әлеуметтік-мәдени өмірінің күнделікті тәжірибесінде унитаризм мен парламентаризм идеяларын ұстануына баса назар аударылатын болады. - жаңа қорытынды жасалды Қазақстанның Кеңес федерациясындағы мәртебесі туралы, ол мәні бойынша болып шықты неоколониямен, камуфляждалған түрде пайда болған Ресей империясының жалғасуымен, тек метрополияны, яғни бенефициарды патша сарайынан КОКП жоғарғы номенклатурасына ауыстырумен. - егжей-тегжейлі сипаттама жүргізілді партokratиялар кеңестік органдар мемлекеттік органдар деп аталатын саяси режим ретінде іс жүзінде ондай болған жоқ, өйткені олар толығымен партия комитеттеріне бағынышты болды. Қоғамның басқарушы құрылымдарына партияның еркін таңу механизмі сипатталатын болады. - жаңаша жарықтандырылды рөлі Қазақстанның дамуындағы үштұғырлықтар: құқықтық мемлекет – нарықтық экономика – азаматтық қоғам. - мемлекеттік басқару нысандарын трансформациялау желісі бойынша мемлекетті жаңғырту және таяу болашақта елдің әкімшілік-аумақтық бөлінісі жүйесін оңтайландыру нұсқалары туралы ғылыми гипотезалар негізделетін болады.
<p>Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөндері олардың сәйкестендіргіштері (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, болған</p>	<p>Нұрпейісов Еркеш Қалиұлы Жобаның ғылыми жетекшісі Заң ғылымдарының кандидаты, мемлекет және құқық теориясы мен таихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының доценті., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Жаратылыстану ғылымдары Академиясының академигі, Әлеуметтік ғылымдар Академиясының корреспондент–мүшесі.</p>

жағдайда) және
тиісті
профильдерге
сілтемелермен

Scopus author ID
ORCID 0000-0001-9560-1519
Email yerkeshnurpeissovl946@gmail.com

Кенжалиев Зайлаги Жантуғанұлы

Бас ғылыми қызметкер
заң ғылымдарының докторы, мемлекет және құқық теориясы мен
тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының
профессоры., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
ORCID 0000-0002-7745-2684

Ибраев Алуа Саламатқызы

Бас ғылыми қызметкер
заң ғылымдарының докторы, мемлекет және құқық теориясы мен
тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының
профессоры., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Scopus author ID 56050557300
ORCID 0000-0002-2946-6408
Email ibraeva_tgp@mail.ru

Ауанасова Әлима Мүсірқызы

Бас ғылыми қызметкер
тарих ғылымдарының докторы, профессор, Мемлекет тарихы
институтының бас ғылыми қызметкері Ғылым комитетінің МҚР БҒМ
ORCID 0000-0002-8500-3352

Ахатов Уәлихан Ақыпбекұлы

Жетекші ғылыми қызметкер
заң ғылымдарының кандидаты, мемлекет және құқық теориясы мен
тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының
доценті
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
ORCID 0000-0001-9468-6266
Email Ualikhan.Akhatov@kaznu.edu.kz

Қуандықов Бақытжан Жүрсінұлы

Жетекші ғылыми қызметкер
заң ғылымдарының кандидаты, мемлекет және құқық теориясы мен
тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының аға
оқытушысы., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
ORCID 0009-0006-9190-8509
Email Bakytzhan.Kuandykov@kaznu.edu.kz

Жусіп Сұлтан Хан Аққұлұлы

Жетекші ғылыми қызметкер
филология ғылымдарының кандидаты, "Алаш" мәдениет және рухани
даму институтының директоры., Л.Н.Гумилева атындағы ЕҰУ.
Scopus author ID 57216435024
ORCID 0000-0002-4090-3963

Тұрсынқұлова Динара Ақанқызы

	<p>Жетекші ғылыми қызметкер заң ғылымдарының кандидаты, мемлекет және құқық теориясы мен тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының аға оқытушысы., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ORCID 0000-0003-4768-2048 Email Dynara.Tursynkulova@kaznu.edu.kz</p> <p>Дәуітәлиев Қазыбек Нұрсейтұлы Жетекші ғылыми қызметкер заң ғылымдарының кандидаты, мемлекет және құқық теориясы мен тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының аға оқытушысы., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ORCID 0009-0006-7644-9471 Email Kazybek.Dautaliyev@kaznu.edu.kz</p> <p>Нусипова Лятифа Бағдатқызы Аға ғылыми қызметкер заң ғылымдарының магистрі Scopus author ID 57216981671 ORCID 0000-0002-6566-8373 Email Latifa.Nusipova@kaznu.edu.kz</p> <p>Алихан Қанат заң ғылымдарының магистрі, мемлекет және құқық теориясы мен тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының докторанты., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Scopus author ID ORCID 0009-0002-6176-834X Email: kan.alikhan@gmail.com</p> <p>Бадиев Әлихан магистр тарих ғылымдарының кандидаты, Тарих және мемлекет институтының ғылыми қызметкері ORCID 0000-0001-8266-3745</p> <p>Мереке Арайлым заң ғылымдарының магистрі, мемлекет және құқық теориясы мен тарихы, конституциялық және әкімшілік құқық кафедрасының оқытушысы Email Arailym.Mereke@kaznu.edu.kz</p>
Сілтемелері бар жарияланымдар тізімі	<p>2023 жылы жарияланған жұмыстардың тізімі Нурпеисов Е.К., Ауанасова А.М. От идеи постимперского российского федерализма до формирования советской федерации // В сб.: СССР как исторический феномен: к 100 летию со дня образования – Саратов, 2023. – С.7-16. Нурпеисов Е.К., Жусіп С. Конституционный смысл. «Устава Страны Казахов» Б.Сырттаулы (С.Б. Алашиского) Журн.: Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия «Право» №3 (144), 2023 г., с. 29-41 Ибраева А., Байдельдинов Д.Л. Обзор международной научно-практической конференции «Конституция Республики Казахстан –</p>

	<p>правовая основа развития Нового Казахстана // Научно-информационный журнал «Право и государство». – Астана. 2023. - №2 (99). – с.69-72.</p> <p>Ауанасова М. Из истории автономизации Туркестанского края в 1917-1917 годах. Часть 1. // Материалы II международной научно-практической конференции «История и культура Узбекистана в системе цивилизации Центральной Азии», сост. 22-23 сентября 2023 г. – Карши (Республика Узбекистан), 2023. – С. 196-201.</p> <p>Ауанасова М. Из истории автономизации Туркестанского края в 1917-1917 годах. Часть 2. // журнал «Ijtimoiy fanlar/ Social sciences/ Tarix.» 2023 - (08) Maxsus son. – С. 102-109.</p> <p>Нурпеисов Е.К., Ибраева А.С. Становление новой республики в постсоветском пространстве // Право современного Узбекистана и Казахстана: состояние, особенности и перспективы развития. Материалы международного узбекско-казахского научно-практического форума. - Ташкент. 2023 г. – с. 195-212.</p> <p>Эволюция казахской государственности. Учебное пособие на казахском и русском языках. – Алматы, Казак университети. – 2023 г. – 388 с.</p>
--	---